

Література

1. Бурдун В. В. Формування в учнів закладів загальної середньої освіти підприємницької компетентності на уроках трудового навчання. *Освіта та педагогічна наука*. 2020. № 1 (173). С. 79–90. URL: <http://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/handle/123456789/6038> (дата звернення: 26.09.2023).
2. Про деякі питання державних стандартів повної загальної середньої освіти : постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898. Дата оновлення: 30.08.2022. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/KP200898?an=2> (дата звернення: 26.09.2023).

Колота К. В.

здобувач освіти природничо-математичного факультету Національного університету «Чернігівський колегіум» ім.Т. Г. Шевченка
kolotaekaterina@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ОСНОВ ЗДОРОВ'Я В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

В умовах сучасного світу, коли війна стала нашою реальністю, питання безпеки та здоров'я стає надзвичайно важливим для нашої країни. В цих умовах, освіта стає найголовнішим інструментом підготовки молодого покоління до викликів, які можуть зустрітися в житті. Однією з найважливіших складових освіти є викладання предмета «Основи здоров'я». Спроможність зберегти фізичне та психологічне здоров'я стає основною метою в умовах війни. Військові дії можуть мати непередбачувані наслідки для населення, зокрема й для наймолодших громадян – школярів. Тож викладання даного предмета у них відіграє важливу роль. Важливо зазначити, що безпека здобувачів освіти, незалежно від віку на заняттях є несе ключове значення. Тому в разі погіршення безпекової ситуації в населеному пункті навчання може здійснюватися в дистанційному режимі або за змішаною формою навчання [2, 5]. А також під час сигналів повітряної тривоги урок має перериватися і всі мають спускатися в укриття [1].

Викладання основ здоров'я в шкільних програмах завжди відіграло важливу роль у формуванні здорового способу життя в учнів. Проте в умовах воєнного стану, коли зростає ризик фізичних і психологічних травм, даний предмет стає ще більш важливим. Він дає учням необхідні навички та знання, які можуть допомогти зберегти їм не тільки своє життя та здоров'я, а й інших. Предмет «Основи здоров'я» допомагає школярам розуміти основні принципи збереження психологічного та фізичного здоров'я, навчає правильної гігієни, першої медичної допомоги, алгоритму дій в надзвичайних ситуаціях та стратегій збереження здорового способу життя. В умовах воєнного стану ці знання можуть зберегти життя собі та іншим.

Від початку війни в Україні програма з основ здоров'я піддалася коригуванням з метою врахування всіх особливостей сучасного конфлікту. У програмі предмета «Основи здоров'я» було розширено зміст першого розділу «Безпека та здоров'я людини», який вивчається на початку навчального року в кожному класі. Було додано питання, що пов'язані з ризиками воєнного часу, зокрема: алгоритм дій під час повітряної тривоги, про захисні споруди, маршрути евакуації, мінну безпеку, виживання в екстремальних ситуаціях, домедичну допомогу та психологічну самодопомогу [1,3].

Також доцільним буде на уроках проводити бесіди, психологічні хвилини, виконувати різні вправи та завдання, руханки, метою яких є зменшення емоційного напруження та стресу в учнів, у зв'язку з військовими діями. Також, варто повторювати тематику безпечної поведінки у надзвичайних ситуаціях [1, 4].

Умови військового стану вимагають специфічних знань та навичок щодо надання першої медичної допомоги та захисту власного здоров'я. Одним із способів навчання цього аспекту може бути впровадження профільних курсів в шкільну програму. Ці курси можуть включати навчання навичкам першої домедичної допомоги, елементам медичного обладнання та техніки безпеки в умовах воєнних дій. Такий курс не тільки забезпечить учнів корисними знаннями, але і підготує їх до алгоритму дій у надзвичайних ситуаціях. Важливо також надавати учням можливість практично тренуватися та здобувати практичні знання. Викладачі, які будуть викладати учням медицину та домедичну допомогу, також потребуватимуть спеціальної підготовки. Навчання педагогічного персоналу медичним аспектам під час воєнних дій допоможе не тільки ефективно викладати матеріал, але й правильно реагувати на екстренні ситуації та надавати підтримку учням. Це включає в себе навчання вчителів основам безпеки в умовах воєнних дій, щоб вони могли забезпечити безпечні умови для навчання, а саме при певній небезпеці проводити уроки в дистанційному режимі, і під час сигналів повітряної тривоги негайно переривати урок і спускатися з учнями в укриття. Також для викладання цього профільного курсу вчителю може знадобитися медична освіта щоб викладати ефективно курс. Або ж вчитель може запросити людину з медичною освітою на урок.

Психологічні аспекти в умовах воєнного стану також мають особливу актуальність в контексті викладання основ здоров'я. Учні можуть відчувати стрес, тривогу, мати травматичні наслідки або втрати, які можуть лишити глибокий слід на їхньому психологічному стані. Вчителі, які викладають даний предмет, повинні бути готові до роботи з учнями, які можуть потребувати психологічної підтримки або допомоги. Один із підходів психологічної підготовки включає в себе навчання учнів стратегіям копінгу, які допоможуть їм впоратися зі стресом та негативними емоціями. Також треба враховувати індивідуальні особливості учнів у відповідь на стресові ситуації.

Окрім навчання учнів певним психологічним аспектам та стратегіям, важливо також забезпечити психологічну підтримку для вчителів. Вчителі також в умовах воєнного стану можуть відчувати стрес, втому, мати травматичний досвід, що може вплинути на якість їхньої роботи та здоров'я. Організація тренінгів та певних консультацій для психологічного персоналу може допомогти їм краще розуміти та ефективніше реагувати на психологічні потреби учнів. Крім того, створення безпечного та підтримучого середовища в навчальних закладах може сприяти психологічному благополуччю всіх учасників освітнього процесу.

Важливо зазначити, що здоров'я є найважливішою цінністю нашого життя. Під час воєнних дій це набуває ще більшої актуальності. Викладання основ здоров'я в умовах воєнного стану має сприяти збереженню життя та здоров'я учнів і всіх громадян. Для досягнення цієї мети важливо поєднувати навчання та практику як учням, так і вчителям, та постійно вдосконалювати навчальні програми на основі актуальних досліджень та реалій сучасного військового конфлікту.

Отже, на основі аналізу було виявлено, що ця тема має велике значення, оскільки воєнні дії створюють надзвичайні ситуації, які вимагають від нашого суспільства медичних знань та навичок, а також психологічної допомоги. Викладання основ здоров'я в умовах воєнного часу є невід'ємною складовою освіти та може врятувати життя багатьох людей. Розширення програми стосовно цієї теми, підготовка вчителів та психологічна підтримка учнів і педагогічного персоналу є важливими кроками у цьому напрямку. Загальний висновок полягає в тому, що навчання основ здоров'я в умовах воєнного конфлікту є важливим завданням для сучасного освітнього суспільства. Це допоможе забезпечити безпеку наших громадян в найбільш складні часи для нашої країни.

Література

1. Методичні рекомендації щодо навчання змісту предмета «Основи здоров'я» у 2022-2023 навчальному році. URL: <https://znayshov.com/FR/16489/7> (дата звернення: 15.09.2023)
2. Мехед О. Б., Мехед Д. Б., Рябченко С. В. Використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій з метою популяризації здорового способу життя. *Вісник*

Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. Вип. 16 (172). НУЧК, 2022. С. 174-178

3. Особливості викладання предмета «Основи здоров'я» у 6-9 класах в умовах військового стану. URL: <https://epub.chnpu.edu.ua>
(дата звернення: 17.09.2023)

4. Як організувати викладання навчальних предметів в умовах воєнного стану: рекомендації Державної служби якості освіти. *Державна служба якості освіти України* URL: <https://sqe.gov.ua> (дата звернення: 15.09.2023)

5. Chystiakova, I.A., Ivani, O.M., Mekhed, O.B., Nosko, Y.M., Khrapatyi, S. PhD Training Under Martial Law in Ukraine Journal of Higher Education Theory and Practicethis link is disabled, 2022, 22(15), pp. 151–163

Кондирєва М. М.

методист, в. о. завідувача відділу методики
навчальних предметів суспільно-гуманітарного та
естетичного циклів ТОКІППО
m.kondyrjeva@ippo.edu.te.ua

ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНИХ МОВЦІВ ЯК ОДНА З ВИМОГ ОСВІТИ ДЛЯ ЖИТТЯ

Учні мають здобути у школі уміння і компетентності ХХІ століття, які узгоджені з країнами Європейського Союзу і які потрібні сьогодні сучасному українцю. Окрім знання рідної, державної й іноземних мов, інформаційних технологій, уміння критично мислити, аналізувати, працювати в команді, мати навички фінансової грамотності і підприємництва, нашим дітям потрібна **освіта для життя**.

Запорукою якісної освіти для життя є розвинена комунікативна компетентність як предметна, розвитку якої сприяє реалізація сформульованої у **Державному стандарті базової середньої освіти** (постанова КМ України від 30.09.2020 № 898) **мета мовно-літературної освітньої галузі** – розвиток компетентних мовців і читачів із гуманістичним світоглядом, які володіють українською мовою, читають інформаційні та художні тексти, здатних спілкуватися для духовного, культурного та національного самовираження, творчої самореалізації, формування ціннісних орієнтацій і ставлень (у 5-6 класах) [1]; **Державному стандарті базової і повної загальної середньої освіти** (Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 № 1392) **мета освітньої галузі «Мови і літератури»** – розвиток особистості учня, формування в нього мовленнєвої і читацької культури, комунікативної та літературної компетентностей, гуманістичного світогляду, національної свідомості, високої моралі, активної громадянської позиції, естетичних смаків і ціннісних орієнтацій (7 – 11 класах) [2].

Українська мова – це один із навчальних предметів у закладі освіти, який виконує дві основні дидактичні функції: є об'єктом пізнання та засобом оволодіння іншими дисциплінами. Отож **навчання української мови має відповідну специфіку**.

Розвиток мовно-мовленнєвої компетентності учнів передбачає:

- навчання учнів умінню отримувати доступ до інформації, шукати й відбирати тексти, осмислювати та оцінювати, виявляти й долати суперечності;
- уміння працювати з різними текстами (перерваними, змішаними, креолізованими, медіатекстами, які були застосовані під час проведення міжнародного дослідження PISA, ЗНО).
- розвиток мовлення учнів засобами художнього слова за трьома напрямками: збагачення словникового запасу, оволодіння нормами мови, формування навичок виражати свої думки в усній та писемній формі;